

POJEM SISTEMIZACIJE PRAVA

- sistemizacija prava: znanstveno razporejanje pravnih pravil in pravnih načel
- pravna znanost razvršča pravna pravila in pravna načela, kar omogoča da pravo spoznavamo, razlagamo, uporabljamo
- sistemizacija prava odpravlja vsebinska neskladja
- sistematizacija: sistemizacija splošnih in abstraktnih pravnih pravil
- prvine sistemizacije:
  - splošna in abstraktna pravna pravila s pravnimi načeli
  - družbena razmerja, na katera se pravna pravila nanašajo
  - način kako so družbena razmerja pravno urejena
- temeljna sistemizacijska enota: splošno in abstraktno pravilo
- širše sistemizacijske enote:
  - pravna ustanova: pravila, ki na enak način urejajo isto vrsto družbenih razmerij, označujejo posamezne pravne panoge, poudarjajo njihove vsebinske lastnosti
    - ustanova ustavnega prava: vlada, volilna pravica, državljanstvo, parlament...
    - ustanova civilnega prava: pravni subjekt, zloraba pravice, pogodba...
    - ustanova kazenskega prava: kaznivo dejanje, krivda, zmot, kazenska sankcija...
    - ustanova upravnega prava: javna uprava, upravni akt, javna služba...
    - ustanova mednarodnega prava: država, diplomat, mednarodna pogodba...
  - pravna panoga: pravna pravila in pravne ustave, ki na enak način urejajo širše sklenjeno področje družbenih razmerij
  - temeljna pravna področja: sloni na razdelitvi prava na notranje/mednarodno pravo, formalno/materialno, javno/zasebno

KLASIČNE PRAVNE PANOGE

USTAVNO PRAVO

- zajema pravna pravila in načela o temeljih državno pravne ureditve
- klasična ustavna tvarina obsega:
  - načela o obliki države
  - temeljne človekove pravice in svoboščine
  - dolžnosti in ustroj države
- ker je ustava izhodiščni temeljni pravi akt je tudi ustavno pravo temeljna pravna panoga
- ustavna pravna pravila, načela in instituti ustavnega prava so temelj na katerem slonijo ostale panoge

CIVILNO PRAVO

- celota pravnih pravil in pravnih načel, ki urejajo osebna in premoženjska razmerja v katerih so pravni subjekti enakopravni in avtonomni
- pravila civilnega prava so dispozitivne narave, le nekatera so kogentna
- avtonomija: pravni subjekti svobodno oblikujejo medsebojne pravice in obveznosti
- temeljni načeli civilnega prava: načelo vestnosti in poštenja, prepoved zlorabe pravic

SPLOŠNI DEL

- tvarina, ki je skupna civilnemu pravu kot celoti
- prvine: pravni subjekti, pravno razmerje, pravice pravnih subjektov, pravni posel...

STVARNO PRAVO

- pravna razmerja med ljudmi glede na stvari
- pravna pravila in načela o stvareh, o posesti, o stvarnih pravicah
- stvarne pravice: lastninska pravica, zastavna pravica, služnost, redna bremena

OBLIGACIJSKO PRAVO

- ureja obveznostna razmerja med pravnimi subjekti ko udeleženci teh razmerij
- ena stranka je zavezana da nekaj stori, opusti, dopusti, druga stranka je upravičena, da zahteva izpolnitev te obveznosti

DEDNO PRAVO

- ureja prehod premoženja umrlega na drugo osebo
- deduje se na temelju zakona ali oporoke

DRUŽINSKO PRAVO

- skupek pravnih pravil in načel, ki urejajo zakonsko zvezo, izvenzakonsko skupnost, razmerja med starši in otroci, rejništvo, skrbništvo
- načelo avtonomije je zelo omejeno
- pravila civilnega prava so večinoma kogentna

GOSPODARSKO PRAVO

- obsega pravna pravila in pravna načela, ki urejajo pravni statut in pravne posle gospodarskih subjektov

STATUSTNO PRAVO

- obravnava tipologijo gospodarskih subjektov, njihovo ustanavljanje in prenehanje, njihovo pravno osebnost in notranjo organizacijo gospodarskih subjektov

- pravna pravila statusnega prava so večinoma kogentna

PRAVO GOSPODARSKIH POSLOV

- osredotoča se na pravne posle, ki jih sklepajo gospodarski subjekti
- pravna pravila in načela o skupnih značilnostih gospodarskih poslov, poglavitnih pravnih poslih gospodarskih subjektov in p tipičnih gospodarskih poslih

DELOVNO PRAVO

- celota pravnih pravil in pravnih načel glede delovnih razmerij

INDIVIDUALNO DELOVNO PRAVO

- sklenitev delovnega razmerja, pravice in dolžnosti strank v delovnem razmerju, varstvo pri delu, prenehanje delovnega razmerja

KOLEKTIVNO DELOVNO PRAVO

- nanaša se na delodajalce in delavske organizacije, kolektivna pogajanja, sodelovanju delavcev pri upravljanju, kolektivni delovni spori

SOCIALNO PRAVO

- vključuje pravice do ustrezne socialne varnosti
- pokojninsko, invalidsko, zdravstveno zavarovanje, zdravstveno, socialno varstvo...

UPRAVNO PRAVO

- obsega pravna pravila in pravna načela o organizaciji in dejavnosti državne in vanje uprave, pravice in dolžnosti v upravnopravnih razmerjih, nadzorovanje in odgovornost upravnih organov
- upravnopravna razmerja: ena stranka nosilec oblasti oz. javnega pooblastila, kot oblastno nadrejeni subjekt odloči o pravici, obveznosti ali koristi drugega pravnega subjekta

- upravne zadeve so v javnem interesu

ORGANIZACIJSKO UPRAVNO PRAVO

- nanaša se na ustroj in dejavnost javne uprave, se posebej državne uprave
- najvišji državni organ je vlada
- za posamezna upravna območja se ustanavljajo ministrstva

DEJAVNOST UPRAVNIH ORGANOV

- pripravljajo zakone, druge predpise in strokovna gradiva za vlado
- izvršujejo zakone in podzakonske akte izdajajo podzakonske, izdajajo podzakonske akte, neposredno udejanjajo pravne predpise
- odločajo o pravicah, obveznostih in pravnih koristih posameznikov in pravnih oseb v konkretnih zadevah
- inšpekcijsko nadzorstvo nad izvajanjem zakonov in drugih predpisov

MATERIALNO UPRAVNO PRAVO

- pravna načela in pravna pravila o pravicah in dolžnostih pravnih subjektov v upravnopravnih razmerjih

FINANČNO PRAVO

- ureja finančno dejavnost države in finančno pravna razmerja med pravnimi subjekti

- vključuje pravna načela in pravna pravila o finančnem poslovanju državnih organov o zbiranju, delitvi in uporabi dohodkov
  - ureja organizacijo in poslovanje bank in plačilni promet v državi
- KAZENSKO PRAVO**
- celota pravnih pravil in pravnih načel, ki opredeljujejo kazniva dejanja, kazensko odgovornost in kazenske sankcije
  - kazniva dejanja so tiste kazenskopravne prepovedi in zapovedi, ki varujejo temeljne človeške in družbene dobrine
  - temeljna načela kazenskega prava: dostojanstvo in humanost, legitimnost, omejenost represije, zakonitost, subjektivna ali krivdna odgovornost, sorazmernost med kaznivim dejanjem in kaznijo
- SPLOŠNI DEL**
- zajema temeljna načela kazenskega prava in pravna pravila, ki se nanašajo na zasnovo in skupne značilnosti vseh kaznivih dejanj
- POSEBNI DEL**
- zajema opise kaznivih dejanj
- POSTOPKOVNO PRAVO**
- zajema sodne in druge postopke v katerih se odloča o pravicah in dolžnostih strank v konkretnih pravnih zadevah
  - sestavljen iz pravnih pravil in pravnih načel o organizaciji in načinu delovanja pristojnih organov v posameznih vrstah postopka
  - prekriva več pravnih panog: kazensko procesno pravo, civilno procesno pravo, upravni postopek z upravnim sporom – prototipi
- MEDNARODNO JAVNO PRAVO**
- ureja mednarodna razmerja med subjekti mednarodnega prava
  - subjekti v mednarodnem pravu so države
  - temeljna načela: enakopravnost, samoodločba narodov, suverenost, neuporaba sile, mirno reševanje mednarodnih sporov, nevmešavanje v notranje zadeve drugih držav...
  - delimo na mirnodobno in vojno pravo
  - osrednji formalni pravni viri so mednarodno običajno pravo, obča pravna načela in mednarodne pogodbe
  - poseben odnos med mednarodnim in državnim pravom
  - reakcije na kršitve mednarodnega prava so politične in moralne narave
- MEDNARODNO ZASEBNO PRAVO**
- gre za državno, notranjo pravno panogo
  - pravna pravila te panoge se nanašajo na razmerja s tujo pravo, so kogentna
  - ureja statusna, družinska, premoženjska in druga materialnopravna razmerja s tujo pravo
  - pravna pravila mednarodnega zasebnega prava so kolizijska in substančna
  - kolizijska pravna pravila: katero pravo naj se uporabi za posamezne vrste pravnih razmerij
  - substančna pravna pravila: neposredno urejajo zasebnopravna razmerja s tujo pravo

TEMELJNE SKUPINE PRAVA

NOTRANJE PRAVO – MEDNARODNO PRAVO

- delitev izhaja iz razsežnosti pravnih razmerij, ki so pravno urejena
- notranje, državno pravo: pravne panoge, ki urejajo razmerja znotraj posameznih držav
- mednarodno pravo: urejajo razmerja med subjekti mednarodnega prava, to je zlasti med državami in mednarodnimi organizacijami

MATERIALNO PRAVO – FORMALNO PRAVO

- delitev upošteva zorni kot pod katerim so urejene pravice in pravne dolžnosti pravnih subjektov
- materialno pravo: pravice in pravne dolžnosti v primarnih razmerjih med pravnimi subjekti
- formalno pravo:
  - pravna pravila in pravna načela, ki urejajo ustroj pravnih oseb
  - postopek, v katerem se pravice in dolžnosti oblikujejo, uporabljajo in varujejo

- zunanja spoznavna oblika, ki jo morajo imeti normativni pravni akti in pravna dejanja da so pravno veljavni

JAVNO PRAVO – ZASEBNO PRAVO

- javno pravo:
  - pravna razmerja v katerih so pravni subjekti drug drugemu podrejeni ali nadrejeni
  - nadrejena je država, kot organ oblasti, prisilno oklepa pravna razmerja in udejanja javne interese
  - podrejeni subjekti so naslovljenci pravnih dolžnosti
  - panoge: ustavno, upravno, finančno, kazensko, postopkovno, cerkveno in mednarodno javno pravo
- zasebno pravo: subjekti so enakopravni, avtonomni in pravno svobodni, uresničujejo lastne interese
  - panoge: civilno, gospodarsko, družinsko in delovno ter mednarodno zasebno pravo
-